

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

УДК 338.2:009.12(477)

DOI 10.5281/zenodo.2555957
ХОДЖАЯН А.О.

Стійкість економіки України у вимірі зовнішньоекономічної безпеки

Предмет дослідження. Аналіз рівня стійкості економіки України та визначення тенденцій її динаміки на основі порівняння фактичних, оптимальних та критично допустимих значень індикаторів зовнішньоекономічної безпеки.

Метою дослідження є: обґрунтування напрямів державної політики щодо забезпечення стійкості національної економіки на основі ідентифікації сприятливих та дестабілізуючих чинників розвитку економіки України.

Методологія проведення роботи: методи наукової абстракції та логічного узагальнення – з метою уточнення сутнісних характеристик понять стійкість національної економіки, зовнішньоекономічна безпека держави; компаративний аналіз – для порівняння фактичних і нормативних значень індикаторів зовнішньоекономічної безпеки; методи аналізу, синтезу – для виявлення чинників, що впливають на рівень зовнішньоекономічної безпеки; методи структурно-функціонального підходу – для обґрунтування напрямів системно-процесного управління макроекономічною стійкістю України.

Результати роботи. Сформульовано концепт стійкого розвитку національної економіки у вимірі зовнішньоекономічної безпеки; визначено головні системні загрози і обмеження стійкого розвитку економіки України і сформульовано завдання реалізації економічної політики держави для підвищення рівня її стійкості у вимірі зовнішньоекономічної безпеки.

Висновки. Стійкість розвитку економіки визначається як її здатність до формування оптимальних макроекономічних пропорцій і підтримання їх у динаміці в допустимих з точки зору економічної безпеки межах та характеризує потенційну здатність економіки витримувати зміни параметрів зовнішнього середовища з мінімальними збитком або втратою функціональності.

Низький рівень стійкості економіки України та визначені негативні тенденції її динаміки провокують нездатність системи протистояти негативним зовнішнім шокам, зокрема зумовленим поточною світовою фінансовою кризою, через відсутність фундаментальних передумов економічного зростання й орієнтацію на короткочасні кон'юнктурні чинники.

Аналіз тенденцій та дестабілізуючих чинників розвитку економіки України дозволив сформулювати пріоритетні напрями державної політики щодо забезпечення стійкості національної економіки.

ки в розрізі параметрів зовнішньоекономічної безпеки, а саме: зменшення залежності економіки країни від кон'юнктури зовнішніх ринків на основі переорієнтації на виробництво і експорт продукції з високим рівнем технологічної переробки; зростання ємності внутрішнього ринку за рахунок стимулювання сукупного попиту; підвищення рівня географічної і товарної диверсифікованості зовнішньої торгівлі; зниження рівня матеріаломісткості і енергоємності виробництва; ліквідація деформованої галузевої і технологічної структури виробництва; усунення дисбалансів банківської системи і залучення фінансового ресурсу банківської системи до структурних трансформацій національної економіки; зниження рівня зовнішньої заборгованості держави; забезпечення зовнішньої стабільності грошової одиниці та зниження рівня доларизації економіки.

Обґрунтовано, що підвищення рівня зовнішньоекономічної безпеки є невід'ємною складовою формування стійкості економіки України і має відбуватися з урахуванням комплексу вищезазначених факторів.

Ключові слова: стійкість національної економіки, зовнішньоекономічна безпека, системні ризики стійкого розвитку економіки України.

ХОДЖАЯН А.А.

Устойчивость экономики Украины в измерении внешнеэкономической безопасности

Предмет исследования. Анализ уровня устойчивости экономики Украины и определения тенденций ее динамики на основе сравнения фактических, оптимальных и критически допустимых значений индикаторов внешнеэкономической безопасности.

Целью исследования является: обоснование направлений государственной политики по обеспечению устойчивости национальной экономики на основе идентификации благоприятных и дестабилизирующих факторов развития экономики Украины.

Методология проведения работы: методы научной абстракции и логического обобщения – с целью уточнения сущностных характеристик понятий устойчивости национальной экономики, внешнеэкономическая безопасность государства; компаративный анализ – для сравнения фактических и нормативных значений индикаторов внешнеэкономической безопасности; методы анализа, синтеза – для выявления факторов, влияющих на уровень внешнеэкономической безопасности; методы структурно-функционального подхода – для обоснования направлений системно-процессного управления макроэкономической устойчивостью Украины.

Результаты работы. Сформулирован концепт устойчивого развития национальной экономики в измерении внешнеэкономической безопасности; определены основные системные угрозы и ограничения устойчивого развития экономики Украины и сформулированы задачи реализации экономической политики государства для повышения уровня его устойчивости в измерении внешнеэкономической безопасности.

Выводы. Устойчивость развития экономики определяется как его способностью к формированию оптимальных макроэкономических пропорций и поддержания их в динамике в допустимых с точки зрения экономической безопасности пределах и характеризует потенциальную способность экономики выдерживать изменения параметров внешней среды с минимальным ущербом или потерей функциональности.

Низкий уровень устойчивости экономики Украины и определены негативные тенденции ее динамики провоцируют неспособность системы противостоять негативным внешним шокам, в частности обусловленным текущим мировым финансовым кризисом, из-за отсутствия фундаментальных предпосылок экономического роста и ориентации на краткосрочные конъюнктурные факторы.

Анализ тенденций и дестабилизирующих факторов развития экономики Украины позволил сформулировать приоритетные направления государственной политики по обеспечению устойчивости национальной экономики в разрезе параметров внешнеэкономической безопасности, а именно: уменьшение зависимости экономики страны от конъюнктуры внешних рынков на основе переориентации на производство и экспорт продукции с высоким уровнем технологичес-

кой переработки; рост емкости внутреннего рынка за счет стимулирования совокупного спроса; повышение уровня географической и товарной диверсификации внешней торговли; снижение уровня материалоемкости и энергоемкости производства; ликвидация деформированной отраслевой и технологической структуры производства; устранение дисбалансов банковской системы и привлечение финансового ресурса банковской системы в структурных преобразованиях национальной экономики; снижение уровня внешней задолженности государства; обеспечение внешней стабильности денежной единицы и снижение уровня долларизации экономики.

Обосновано, что повышение уровня внешнеэкономической безопасности является неотъемлемой составляющей формирования устойчивости экономики Украины и должно происходить с учетом комплекса вышеуказанных факторов.

Ключевые слова: устойчивость национальной экономики, внешнеэкономическая безопасность, системные риски устойчивого развития экономики Украины.

KHODZHAIAN A.O.

The state of Ukraine economy in the context of foreign economic security

Subject of study: Analysis of the Ukrainian economy stability level and the determination of trends in its dynamics on the basis of comparison of actual, optimal and critically permissible values of foreign economic security indicators.

The aim of the study: is to justify the directions of the state policy towards ensuring the national economy stability on the basis of identification of favorable and destabilizing factors of the Ukrainian economy development.

Methodology of the work: methods of scientific abstraction and logical generalization – in order to clarify the essential characteristics of the concepts of the national economy sustainability and foreign economic security; comparative analysis – for comparison of actual and normative values of foreign economic safety indicators; methods of analysis and synthesis – to identify factors that affect the level of foreign economic security; methods of structural and functional approach – for justification of directions of system–process management of Ukraine macroeconomic stability.

Results of the work: The concept of the national economy sustainable development in the context of foreign economic security is formulated; the main system threats and restrictions of the economy of Ukraine sustainable development are defined. The goals of the state economic policy to increase its level of stability in the context of foreign economic security are formulated.

Conclusions: Sustainability of the economy is defined as its ability to form optimal macroeconomic proportions and maintain their dynamics in acceptable from the angle of economic safety margins. It characterizes the potential ability of the economy to withstand changes of the external environment with minimal damage or loss of functionality.

The low level of the Ukrainian economy sustainability and defined in the article negative trends in its dynamics provoke the inability of the system to withstand negative external shocks due to the lack of fundamental preconditions for economic growth and the orientation towards short–term market conditions.

The analysis of trends and destabilizing factors in the development of the Ukrainian economy allowed to formulate the priority directions of the state policy to ensure its sustainability in the context of the foreign economic security parameters, namely: reduce the economy dependence on the situation on the foreign markets by reorientation to the production and export of products with a high technological processing level; increase the domestic market by stimulating aggregated demand; increase the level of geographical and commodity diversification of foreign trade; reduce material and energy intensity of production; eliminate the deformed sectoral and technological structure of production; eliminate the banking system imbalances and attract financial resources to the structural transformations of the national economy; reduce the level of external debt of the state; ensure the external stability of the monetary unit and reduce the level of dollarization of the economy.

It is justified that the increase in the level of foreign economic security is an integral part of the formation of the stable Ukrainian economy and should take place taking into account the complex of the above-mentioned factors.

Key words: *stability of the national economy, foreign economic security, systemic risks of sustainable development of the Ukrainian economy.*

Постановка проблеми. Важливою характеристикою функціонування будь-якої економіки є її стійкість, що виявляється у спроможності системи зберігати свої структуру й характер функціонування під впливом різних зовнішніх навантажень. Результуючими ознаками стійкості національної економіки є її здатність забезпечувати поступальний розвиток, зростання виробництва і зайнятості та підвищення реальних доходів населення в умовах перманентної дії несприятливих чинників внутрішнього та зовнішнього середовища.

Диференційований вплив чинників глобальної нестабільності на функціонування і розвиток національних економік пояснюється їх здатністю протистояти зовнішнім загрозам і отримувати додаткові ресурси і позитиви від інтеграції у зовнішньоекономічний простір. На фоні поглиблення кризових явищ глобальної світогосподарської системи нестійкі економіки з високим рівнем залежності від зовнішньої кон'юнктури демонструють уповільнення темпів економічного зростання, поглиблення диспропорцій розвитку економіки, зниження життєвого рівня населення. Натомість, стійкі економіки, які є менш уразливими до дестабілізуючих зовнішніх чинників, демонструють неухильне економічне зростання навіть в періоди світової рецесії.

З огляду на посилення інтегрованості національної економіки у світогосподарський простір, важливого значення для забезпечення стійкості національної економіки набуває зовнішньоекономічна безпека, під якою розуміється здатність соціально-економічної системи функціонуючи у відкритому світогосподарському просторі, отримувати позитиви від інтеграції і залишатись при цьому захищеною від зовнішньоекономічних загроз. Метою зовнішньоекономічної безпеки є мінімізація збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників та створення сприятливих умов для розвитку економіки завдяки її активній участі у світовому розподілі праці на основі забезпечення відповідності зовнішньоекономічної діяльності національним економічним інтересам [1].

Розвиток економіки України в умовах інтегрованості у світогосподарський простір в значній мірі

детермінований міжнародними економічними і політичними процесами. Диспропорційність її соціально-економічного розвитку спровокувала низький рівень стійкості економіки України, збільшивши її вразливість до зовнішніх шоків. Як наслідок, Україна лише дотично відчуває на собі переваги інтеграції у формі розширення ринків збуту, переливу інвестицій і технологій, але в той же час є відкритою до негативних зовнішніх імпульсів і вразливою до коливань світогосподарської кон'юнктури.

Підвищення ступеню відкритості і взаємозалежності національних економік з погляду на посилення економічної конкуренції, періодичності виникнення криз світового і локального масштабу та прискорення передачі негативних зовнішніх імпульсів на національне підґрунтя вимагає ретельного дослідження дестабілізуючих зовнішньоекономічних чинників і їх впливу на стан та тенденції розвитку національної економіки з метою виявлення резервів підвищення макроекономічної стійкості.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Окремі аспекти макроекономічної стабільності і стійкості економіки досліджували в своїх працях класики економічної науки Кене Ф., Рікардо Д., Сміт А., Сей Ж.-Б., Курно А., Мальтус Дж. Ло, Т., Маркс К.. На фоні прискорення інтеграції національних економік та під тиском поглиблення кризових явищ, дослідження механізмів макроекономічної стабілізації в роботах Кейнса Дж. М. (теорії державного регулювання), Пребіша Р., Фуртодо С. (теорії периферійного, залежного розвитку), Вальраса Л., Парето В., Хикса Дж., Дебре Ж. (теорії рівноважного і ефективного розвитку), Ростоу У. (теорії лінійних стадій зростання), Кондратьєва М., Тугана-Барановського М. (теорії циклічних коливань), Л'юїс А. (теорії економічного розвитку), Хайек Ф., Мюрдаль Г. (теорія взаємозалежності економічного, соціального і інституційного феноменів в економічній динаміці), Ченері Х., Рейніс Г. (теорії структурних трансформацій), Леонт'єва В. (методика «витрати-випуск»), Канторовича Л. (теорія оптимального розміщення ресурсів), Фрідмена М. (монетарні умови стабілізаційної політики), Са-

муельсона П., Тінбергена Я. (розробка статичних і динамічних моделей аналізу економічних процесів) стали формуватися в цілісну теорію.

Серед сучасних вітчизняних та зарубіжних авторів проблематикою стійкості економічної системи та окремими напрямками її досягнення займаються Алексеев Ю., Бачурін А., Беседін В., Бойко А., Галданова Д., Геєць В., Крючкова І., Луссе А., Павловський М., Корнаї Я., Міропольський Д., Спиридонов І., Татаркін А., Щербаків А., Юданов А. В роботах науковців, які досліджують умови забезпечення довгострокового розвитку економіки, визначено зміст поняття «економічна стійкість» та індикатори її оцінювання (А. Бачурін) [2, с. 34–42], визначено напрями і інструменти забезпечення стійкого розвитку (Є. Борщук) [3, с.62–71, сформульовано необхідні умови стійкості суспільства в цілому і його окремих елементів (М. Павловський) [4, с. 293–301], досліджено еволюцію концепції стійкості на основі міждисциплінарного підходу від природничого до економічного контексту, досліджено концепт стійкості національної економіки, (А. Бойко) [5], обґрунтовані механізми забезпечення стійкості конкурентоспроможного розвитку економіки України [6].

Водночас не всі складові стійкого розвитку національної економіки отримали належне наукове висвітлення. Зокрема, в умовах прискореної інтеграції економіки України до світогосподарського простору без належного забезпечення її конкурентоспроможності та з огляду на інтенсифікацію передачі негативних зовнішніх імпульсів в умовах тривалої глобальної рецесії, є потреба подальшого вивчення впливу зовнішньоекономічних факторів на економічне зростання та забезпечення стійкого розвитку національної економіки. Усе це зумовило вибір проблематики даного дослідження, а також логіку викладення матеріалу.

Мета статті є дослідження стану, тенденцій та зовнішньоекономічних чинників забезпечення стійкого розвитку економіки України; визначення ризиків її розвитку і обґрунтування напрямів та інструментів державної політики, орієнтованої на підвищення рівня стійкості національної економіки в умовах глобальної нестабільності.

Виклад основного матеріалу. В умовах, коли глобалізація проникла в усі сфери життєдіяльності суспільства, і в світі практично не залишилося ізольованих національних господарств, стійкість систем помітно знизилась. В сучасному світогосподарському устрої чітко окреслені

дві тенденції, які зумовлюють підвищений ризик дестабілізації національних економік:

по–перше, до подальшої відкритості економіки. Тенденція до інтеграції виявляється у зближенні національних економік, їх тісній взаємодії і взаємопроникненні через механізми міжнародного руху товарів, послуг, факторів виробництва, інфінформації, технологій, фінансових активів;

по–друге, до посилення негативних зовнішніх імпульсів та пришвидшення їх передачі порівняно з позитивними факторами інтеграції. Відкритість національної економіки, яка не узгоджена з рівнем макроекономічної стійкості, ускладнює можливість економічного зростання та прогресивного розвитку суспільства.

Позитиви глобалізації розподіляються нерівномірно – в залежності від рівня стійкості національних господарств, негативи є надбанням усіх без виключення відкритих економік. Через непрогнозованість зовнішніх імпульсів компенсаторним механізмом макроекономічної стабілізації, мають бути налагоджені внутрішні механізми управління і прогресивні пропорції відтворення, що визначають стійкість національної економіки. При налагоджених механізмах макроекономічної стабілізації економічна система набуває прогресивного стійкого стану автоматично під впливом ринкових регуляторів. При відсутності необхідного рівня стійкості національної економіки та в умовах, коли сила реалізованих внутрішніх і зовнішніх загроз виявиться занадто руйнівною, необхідні додаткові заходи державного регулювання щодо приведення розбалансованих сфер національної економіки до стану, при якому досягається збалансованість макроекономічних відтворювальних пропорцій.

Світова фінансова криза 2008–2010 рр. доволі красномовно охарактеризувала стійкість економік країн світу з позицій їх здатності протистояти негативним зовнішнім впливам і виявила приховані загрози їх розвитку. До країн, які краще протистоять негативним зовнішнім шокам традиційно були віднесені північні європейські країни, економічний розвиток яких ґрунтується на інноваційних чинниках, зокрема Швейцарія, Норвегія, Данія, а також ті країни, що мають високий рейтинг конкурентоспроможності. Вони страждають від економічного спаду, але характеризуються високою стійкістю.

Іншим країнам (менш стійким) потрібно більше часу для поглинання удару. Це країни, що мають низький запас стійкості і в період кризи 2008–

2010 рр. суттєво втратили потенціал довгострокового зростання, зокрема, США, Великобританія, Іспанія, Японія, Франція, Німеччина, Італія, Мексика. Посткризове відновлення цих країн відбувалось повільніше. Остаточного відновити свої докризові економічні параметри і конкурентні позиції вони змогли лише за декілька років потому.

І, нарешті, до країн, що скористались кризою, як засобом переформатування світогосподарської стратифікації, і перетворили спад для формування передумов підвищення конкурентоспроможності і стабільного економічного зростання,

можна віднести Китай, Індію, Австралію, Бразилію, Індонезію, Тайвань, Польщу [7, 9].

Що стосується України, то починаючи з листопада 2008 року національна економіка вступила в активну фазу рецесії. З огляду на низький рівень стійкості кризові процеси для України виявилися більш руйнівними, ніж для інших країн світу, в тому числі і країн СНД, що спровокувало стійку втрату позицій в рейтингу Глобальної конкурентоспроможності (табл.1).

Несформованість необхідних передумов до системної інтегрованості національної економіки

Таблиця 1. Динаміка рейтингів Глобальної конкурентоспроможності країн за стадіями розвитку

Країна / Економіка	Глобальний індекс рівень конкурентоспроможності в загальному рейтингу				Зміна позиції в рейтингу (докризовий 2006 – посткризовий 2018 рр.)
	2006–2007 (серед 122 країн)	2007–2008 (серед 131 країни)	2013–2014 (серед 142 країн)	2018–2019 (серед 140 країн)	
Інноваційно-орієнтовані економіки (стадія 3) – 37 країн					
США	1	1	5	1	0
Великобританія	2	9	10	8	-6
Данія	3	3	15	10	-7
Швейцарія	4	2	1	4	0
Японія	5	8	9	5	0
Фінляндія	6	6	3	11	-5
Німеччина	7	5	4	3	+4
Сінгапур	8	7	2	2	+6
Швеція	9	4	6	9	0
Нідерланди	11	10	8	6	+5
Канада	12	13	14	12	0
Норвегія	17	16	11	16	+1
Перехід зі стадії 2 на стадію 3 – 22 країни					
Чилі	27	26	34	33	-6
Литва	38	38	48	40	-2
Латвія	44	45	52	42	+2
Польща	45	51	42	37	+8
Туреччина	58	53	44	61	-3
Росія	59	58	64	43	+16
Бразилія	66	72	56	72	-6
Економіки, орієнтовані на ефективність (стадія 2) – 31 країна					
Китай	35	34	29	28	+7
Україна	69	73	84	83	-14
Перехід зі стадії 1 на стадію 2 – 20 країн					
Кувейт	30	30	36	54	-14
Азербайджан	62	66	39	69	-7
Вірменія	80	93	79	70	+10
Молдова	86	97	89	88	-2
Факторно-орієнтовані економіки (стадія 1) – 30 країн					
Індія	42	48	60	58	-16
Таджикистан	96	117	-	102	-6

Джерело: розраховано за даними [9].

у світогосподарські процеси: невідповідність ступеня відкритості економіки рівню її конкурентоспроможності, незбалансованість макроекономічних відтворювальних параметрів, провокують низький рівень стійкості економіки України і нездатність системи протистояти негативним зовнішнім шокам (табл.2).

Стойкою тенденцією у розвитку національної економіки є зниження рівня зовнішньоекономічної безпеки внаслідок: реалізації політики відкритості економіки України, яка не узгоджена з рівнем її конкурентоспроможності і стійкості; орієнтація на короткочасні кон'юнктурні чинники та вичерпання потенціалу інерційних (кон'юнктурозалежних) факторів розвитку без створення фундаментальних передумов економічного зростання.

До основних ризиків зовнішньоекономічної безпеки України слід віднести зростання рівня зовнішньої заборгованості (в т.ч. органів державного управління і грошово-кредитного регулювання), подальша девальвація національної валюти (на фоні її значного недооцінювання проти паритету купівельної спроможності), низький рівень диверсифікованості товарної і географічної структури зовнішньої торгівлі, падіння світових цін на сировинні товари (що становлять основні статті національного експорту), переважно спе-

кулятивний характер іноземного інвестування, високий рівень доларизації економіки.

На фоні значних деструктивних процесів розвитку національної економіки: падіння внутрішнього споживання, високого рівня матеріало- і енергоємності виробництва, деформованої галузевої і технологічної структури виробництва, дисбалансів (валютних, строкових) і низького рівня капіталізації банківської системи, низького рівня продуктивності праці, високого рівня інфляції тощо, ризики зовнішньоекономічної безпеки України перетворюються на реальні загрози. Неспроможність економічної системи абсорбувати негативні зовнішні навантаження є фактором макроекономічної дестабілізації і унеможливорює посткризове відновлення і поступальний розвиток економіки України.

Найвідчутнішим каналом негативних зовнішніх імпульсів на економіку України є зовнішньоторговельний канал. Тенденція до падіння цін на сировинних ринках, спровокована світовою рецесією, тривала до 2016 року і змінилась на стрімке зростання. Біржові ціни на нафту зросли у 2017 році на 23,3, а в 2018 – на 33,0 %. В той же час середнє зростання біржових цін на напалівні товари, що складають основну статтю сировинного експорту АПК України, суттєво відстають –6,8

Таблиця 2. Екзогенна спрямованість і її негативні наслідки для економіки України

Заходи	Наслідки
Іноземне фінансування за рахунок зовнішніх кредитів	Зростання зовнішньої заборгованості; фінансова нестабільність; нецільове використання коштів; політична і економічна залежність від країн кредиторів.
Орієнтація на зовнішні ринки	Сировинна спрямованість експорту; імпорт низькотехнологічної продукції; диспропорції технологічної і галузевої структури економіки під впливом зовнішнього попиту; вразливість до коливань світової кон'юнктури.
Диспаритетність у відносинах країн з різним рівнем економічного розвитку в системі міжнародних економічних відносин в цілому та у сфері міжнародного поділу праці та грошово-кредитних відносин зокрема.	Спеціалізація національних виробників на початкових (низькоприбуткових) етапах виробництва у глобальних ланцюгах створення вартості; монополізація розвиненими країнами новітніх технологій та обмеження їх трансферту; монополізація розвиненими країнами контролю за фінансовими потоками на глобальному рівні.
Реалізація цінових параметрів конкурентоспроможності, е т.ч.: за рахунок дешевої робочої сили та виробництва продукції сировинно-орієнтованої з низьким рівнем технологічної переробки і доданої вартості; девальвації національної валюти.	Низький рівень доходів населення; відсутність мотивації до підвищення продуктивності праці; масова міграція робочої сили; екологодеструктивний вплив на навколишнє середовище; нееквівалентний обмін національного багатства в системі міжнародного поділу праці.
Лібералізація торгівлі і дерегулювання економіки; застосування прихованого протекціонізму з боку країн – світових лідерів.	Офшоризація економіки; виведення капіталу за кордон без відповідної репатріації прибутків до національної економіки; подальше звуження місткості внутрішнього ринку

Джерело: складено автором

та 6,0 % у відповідному періоді [8]. Зазначені тенденції спровокували суттєве погіршення умов торгівлі і, як наслідок, пропорцій обміну результатів національного і іноземного виробництва.

Негативною тенденцією зовнішньої торгівлі України є перманентне перевищення темпів зростання імпорту товарів над темпами зростання експорту (в середньому на 3–4 в.п.). Від'ємне сальдо торгівлі товарами за 9 місяців 2018 року склало 6468,7 млн. дол. проти 4009,1 млн. дол. за аналогічний період 2017 р. Коефіцієнт покриття експортом імпорту за 9 місяців 2018 року становив 0,84 (проти 0,89 у 2017 р.). Даний показник не відповідає не тільки оптимальним з точки зору зовнішньоекономічної безпеки параметрам (1–1,2), але й є гіршим від критично допустимого значення – 0,85.

Переважає у структурі зовнішньої торгівлі сировини, напівфабрикатів і готової продукції з низьким вмістом доданої вартості; пріоритетність цінових методів конкуренції, визначають сучасну зовнішньоекономічну модель України як факторноорієнтовану. Відповідно до структури зовнішньої торгівлі Україна реалізує цю стратегію у металургійній промисловості (22,4 % у загальній структурі експорту товарів), експорті зернових культур (13,9 % у загальній структурі експорту товарів), хімічній промисловості (9,7 %) та транспорті (49,3 % у загальній структурі експорту послуг) [10]. Оскільки саме ці галузі забезпечують експортний потенціал країни, зниження обсягів їх споживання традиційними імпортерами і неналагодженість нових каналів збуту зумовило сповільнення темпів зростання ВВП до 102,5% у 2017 році, що явно недостатньо для потреб технологічного переозброєння та модернізації національної економіки. В результаті дисбалансів у зовнішньоторговельній сфері дефіцит поточного рахунку

платіжного балансу країни за 3 квартали 2018 року склав 4,6 млрд. дол. США – 4,4 % ВВП [11].

Чинником, який обумовлює високу залежність національної економіки від коливань світогосподарської кон'юнктури і унеможлиблює стійкий розвиток національної економіки в умовах періодично повторюваних криз глобального і локального характеру є деформована структура виробництва з домінуванням видобувних і базових галузей з низьким ступенем технологічної переробки сировини і рівнем доданої вартості (табл. 3).

Галузева структура промисловості України переобтяжена виробництвом первинних сировинних ресурсів і напівфабрикатів. Вагому частку складає продукція металургійного комплексу і це навіть під тиском зниження зовнішнього попиту. Оптимальним з точки зору зовнішньоекономічної безпеки є значення частки сировинного та низького ступеня переробки експорту промисловості, що не перевищує 20–25 % загального обсягу експорту товарів. В Україні цей показник коливається в межах 71–81%. В той же час питома вага продукції машинобудування майже в 5 разів нижча, ніж у розвинених країнах і світі в цілому. Сировинна та напівфабрикатна спрямованість промислового виробництва України, окрім низької рентабельності, зумовлює високу енергоємність національного продукту і загрозили техногенну навантаженість на природне середовище.

Структура експорту сільськогосподарської продукції також зазнала негативних змін з огляду на рівень технологічної переробки. Все більше культур експортується, а не переробляється в Україні. Так, частка експорту у виробництві первинної сільськогосподарської продукції зросла з 25% у 2010 році до 33% у 2016 році. Для порівняння: у США, які теж є крупним експортером аграр-

Таблиця 3. Структура промисловості у світі, розвинених країнах та в Україні, %

	Світ в цілому	Розвинені країни	Україна				
			2001	2005	2008	2012	2018*
Промисловість	100	100	100	100	100	100	100
у тому числі:							
харчова	10,7	9,1	16,6	16,3	15,2	18,2	20,1
легка	7,8	6,5	1,4	1,1	0,9	0,7	1,0
хімічна	11,2	11,6	6,0	4,7	6,1	4,3	2,9
металургія	6,96	6,9	18,0	22,1	22,0	16,0	19,1
машинобудування	29,1	34,3	10,2	12,7	13,3	10,2	7,2

* дані січень–жовтень 2018

Джерело: [8, 10].

ної продукції, частка експорту первинної продукції становить близько 5% від вирощеного [12].

Сировинна структура національної економіки та її зорієнтованість на експорт продукції проміжного споживання з низьким рівнем технологічної переробки обумовлює значну залежність вітчизняного виробництва від коливань світогосподарської кон'юнктури. За такої моделі основна додана вартість утворюється за межами нашої держави. При такій структурі реального сектора та експорту не можна очікувати стійкого економічного зростання. Стійкість економіки може зростати лише зі збільшенням частки галузей, що виробляють продукцію з високим ступенем технологічної переробки і наукомісткості. Тільки на цьому шляху можна кардинально оновити структуру сукупного попиту, наблизити її до середньоєвропейських стандартів. Натомість у структурі валового випуску України валова додана вартість займає 45,2 %, у той час як проміжне споживання становить 54,8 %. Ця тенденція посилилась упродовж останніх двадцяти років, що є свідченням високої матеріаломісткості вітчизняного виробництва. Обмеженість внутрішнього попиту і затребуваність економіки України як сировинного придатка на світових ринках не дають можливості реалізувати наміри щодо розвитку високотехнологічних секторів економіки.

Дестабілізуючим чинником розвитку України стала наростаюча боргова залежність, яка дестабілізує практично всі сегменти розвитку національної економіки. Наслідком неефективної політики зовнішніх запозичень, яка полягає в їх надмірності і нераціональні використанні, є обмеження свободи проведення економічної політики в майбутньому. Тягар державного боргу країни провокує втрату довіри кредиторів, зниження інвестиційної привабливості та обмеження доступу до зовнішніх джерел фінансування. Валовий зовнішній борг України на кінець 1 півріччя 2018 року склав 113,8 млрд. дол. США (93,4% від ВВП), при оптимальних значеннях цього показника відповідно до методики розрахунку рівня боргової безпеки в межах 15–40%. [11]. МВФ запропоновано методику передбачення кризи заборгованості в країні на основі визначення порогових показників прийняттого рівня державного і гарантованого державою зовнішнього боргу, диференційованих для країн з різним рівнем розвитку. Методика порогових значень стій-

кості боргу (DSF), диференційованих залежно від рівня економічного розвитку країн, була розроблена у квітні 2005 року та періодично переглядається. Презентована схема містить оновлені параметри боргової стійкості країн, які введено в дію Виконавчими радами МВФ та Світового банку з липня 2018 року. Схвалена редакція містить більш жорсткі нормативи боргової стійкості порівняно початковим варіантом 2005 року. Таке ужорсточення нормативів боргової безпеки слід розцінювати як реакцію на посилення зовнішньоекономічних ризиків (табл. 4).

Як видно з таблиці, для країн з вищим потенціалом розвитку і ефективно функціонуючими інститутами допускається значно вищий рівень боргового навантаження, який вони здатні витримати. Для країн з низькими доходами така ситуація визначена як нестійка. Тому для них прийнятним є нижчий рівень зовнішньої заборгованості.

Обмежені джерела покриття зовнішнього боргу, девальвація національної валюти, що здорожує вартість обслуговування боргових зобов'язань, надмірно розширені функції держави через недосконалість ринкового механізму та підвищені потреби у фінансуванні державних програм, порівняно висока вартість позичкових ресурсів провокують дестабілізацію державних фінансів України у довготривалій перспективі. Занепокоєння викликає і стрімке нарощування зовнішнього боргу сектору державного управління. З 2007 по 2017 рік цей показник в Україні зріс з 13,4 % ВВП до 37,0 % ВВП, тобто майже втричі. У 2015 році Україна за рейтингом Світового Банку очолила список країн світу, які стоять на межі дефолту. Заборгованість уряду у 2015 році склала 94,1% ВВП, а валовий зовнішній борг становив 131,0% ВВП. Кредитний рейтинг Moody's Investors Service на той час оцінив стан інвестиційної привабливості України «Са» – так званої «сміттєвої корзини» з негативними перспективами. Починаючи з 2016 року рівень боргового навантаження дещо послабився. Розмір валового зовнішнього боргу на кінець 1 півріччя 2018 року склав 93,4% від ВВП, що перевищує критично допустимі з точки зору економічної безпеки значення. У 2019–2021 роках передбачено виплати, що їх має здійснити Україна по зовнішніх боргах як перед МВФ, так і по зовнішніх зобов'язаннях. І через є велика ймовірність дефолту країни.

Таблиця 4. Порогові значення індикаторів для розрахунку прийнятого рівня зовнішньої заборгованості країн

	Розвинені країни		Країни з середнім рівнем розвитку		Бідні країни	
	до 2004 року	згідно з оновленою методикою НІРС 2018	до 2004 року	згідно з оновленою методикою НІРС 2018	до 2004 року	згідно з оновленою методикою НІРС 2018
Поточна вартість державного та гарантованого державою боргу до ВВП, %	60	50	45	40	30	30
Поточна вартість державного та гарантованого державою боргу до експорту, %	300	240	200	180	100	140
Поточна вартість державного та гарантованого державою боргу до доходів державного бюджету, %	250	300	200	250	150	200
Платежі з обслуговування державного та гарантованого державою боргу до експорту, %	35	21	25	15	15	10
Платежі з обслуговування державного та гарантованого державою боргу до доходів державного бюджету, %	40	23	30	18	20	14
Поточна вартість валового державного боргу до ВВП, %		70		55		35

Джерело: [13]

Високий рівень доларизації національної економіки суттєво посилює абсорбацію волатильності світогосподарської кон'юнктури. За останні роки рівень доларизації національної економіки суттєво не змінився, залишаючись стабільно високим. За часткою депозитних вкладень суб'єктів господарювання і фізичних осіб в іноземній валюті він становить станом на 1.08.2018 57,9 %.

Високий рівень доларизації економіки провокує залежність господарських операцій і поведінки господарюючих суб'єктів від динаміки курсу долара.

Найбільшими стимулами до доларизації економіки України є: надмірна інфляція; потреба у надійному збереженні заощаджень; низький рівень довіри до банківської системи і монетарної політики держави; збільшення рівня відкритості економіки; девальвація гривні; зростання мобільності іноземних інвестицій; зростання під впливом глобалізації рівня валютних ризиків.

Високий рівень фінансової і реальної доларизації економіки України формує ризики зниження контролю за валютною і фінансовою політикою та обумовлює неефективність здійснення монетарної політики. Зв'язуючи на внутрішньому ринку наявну в обігу іноземну валюту наявною

товарною масою, українська держава, таким чином, бореться з інфляцією не у своїй, а у чужих країнах. Натомість, знецінення активно використовуваної іноземної валюти транслює інфляційні процеси на національне підґрунтя.

В умовах надмірної доларизації національні гроші неспроможні виконувати свої базові функції на громадження і загального еквівалента. Вартість української гривні залежить не від нагромадженого національного багатства, а на основі співставлення з масою іноземних грошових одиниць на валютному ринку. Відтак, формується недовіра до української гривні, як валюти аутсайдера.

Надмірна доларизація національної економіки на фоні валютних і строкових дисбалансів банківської системи провокує балансові ризики і в умовах стрімкої девальвації національної грошової одиниці здатна спричинити банківську та макроекономічну кризу.

Доларизація економіки, маючи певні короткострокові переваги, що проявляються у можливості кредиторів нівелювати волатильність доходності своїх кредитних портфелів, в стратегічній перспективі провокує монетарну залежність від країни-емітента валюти.

Суттєвим каналом впливу глобальної нестабільності стійкість економіки України є банківський сектор. Саме банківський канал став передаточним ланцюгом дестабілізуючих зовнішніх сигналів світової фінансової і економічної кризи 2008 року і посилив уразливість валютно-фінансової системи до зовнішніх шоків. Нестабільність функціонування банківського сектора зумовлена орієнтацією на високу прибутковість при недостатньому контролі ризиків.

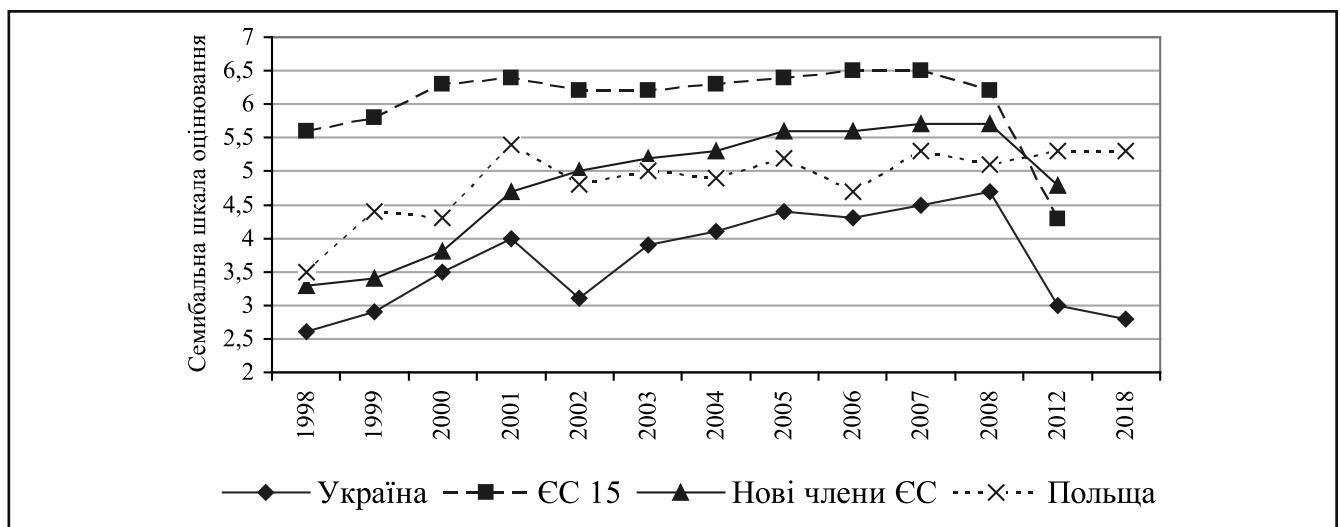
Як індикатор рівня розвитку фінансового ринку міжнародні рейтингові агентства використовують показник стійкості і надійності банківської системи. Згідно з оцінками стійкості та надійності банків за методологією Всесвітнього економічного форуму Україна посідає 135 місце з 140 країн світу, представлених в рейтингу. Нестабільність функціонування національного банківського сектора зумовлено низьким рівнем капіталізації національних банків, орієнтацією на високу прибутковість при недостатньому контролі ризиків, в першу чергу ліквідності і валютних, які підривають платоспроможність банків.

Однією з причин банківської кризи в Україні аналітики Світового банку вважають нарощування активів банків, неадекватне зростання їх капіталу. В умовах високих темпів зростання обсягів діяльності банки не змогли забезпечити адекватне нарощування обсягів капіталу, внаслідок чого сформувалася негативна тенденція відставання темпів зростання капіталу від темпів зростання активів банків, підвищився ризик диспропорцій в розвитку банківської системи. Темпи зростання регуля-

тивного капіталу банків значно відстають від зростання активів банків, що провокує низький рівень капіталізації банківської системи України. За період 2000–2018 років кредитний портфель банків зріс у 100,4 рази, а сукупний банківський капітал – лише у 35,7 рази. Співвідношення обсягу кредитів і депозитів в банківському секторі дорівнює майже 268 % (оптимальний рівень – 100 %) [14].

У державах із високим рівнем такого співвідношення завжди будуть фінансові проблеми. З огляду на це, важливим завданням розвитку банківської системи і підвищення її стійкості є нарощування власного капіталу та збільшення ресурсної бази як основи для проведення кредитно-інвестиційних операцій.

Забезпечення стійкого зростання національної економіки може бути забезпечене за рахунок підвищення ефективності використання потенціалу банківської системи для фінансування реального сектору і стимулювання структурних зрушень. Аналіз кредитних вкладень у галузевому розрізі засвідчує недостатню зорієнтованість кредитного механізму України на фінансування інноваційно орієнтованих видів економічної діяльності. Банківські кредити є доступними, в першу чергу, для підприємств з високою рентабельністю, що перевищує реальний позичковий процент, і високою швидкістю обороту капіталу. Галузева структура кредитних вкладень комерційних банків, яка склалася протягом 2000–2018 рр., характеризується такими особливостями. Перше місце за обсягом отриманих кредитів традиційно займають торгівля і переробна промисловість, що від-

Рисунки 1. Динаміка оцінок стійкості банківської системи по окремих країнах та регіонах світу

Джерело: побудовано за даними [9]

повідно впливає на зростання валової доданої вартості зазначених видів економічної діяльності. Разом з тим, частка кредитування переробної промисловості в загальному обсязі кредитування знизилась до 21,0 % у 2018 р. У межах кредитування обробної промисловості основний обсяг кредитних ресурсів споживається базовими галузями (хімічне і металургійне виробництво) порівняно зі зниженням кредитування високотехнологічних галузей (машинобудування) до 6,7 %. На фоні зростаючого кредитування швидкоокупних з коротким терміном обігу капіталу видів діяльності: операцій з нерухомим майном, оренди, інжинірингу та надання послуг підприємцям, будівництва, металургійного виробництва, поза межами доступності банківських кредитів залишаються високозатратні та капіталомісткі галузі.

Зазначений розподіл кредитних ресурсів за видами економічної діяльності свідчить, що національна банківська система не сприяє позитивним структурним зрушенням національної економіки в галузевому розрізі. Враховуючи, що інші джерела залучення капіталу, зокрема фондовий ринок, в Україні розвинені слабо, проблема фінансового забезпечення структурної перебудови національної економіки і підвищення її стійкості актуалізується і в подальшому.

Висновки

Сучасні тенденції в розвитку національної економіки є свідченням високого рівня залежності різних сегментів господарської системи і, водночас, низького рівня їх стійкості до зовнішніх шоків.

Стійкість розвитку економіки визначається як її здатність до формування оптимальних макроекономічних пропорцій і підтримання їх у динаміці в допустимих з точки зору економічної безпеки межах та характеризує потенційну здатність економіки витримувати зміни параметрів зовнішнього середовища з мінімальними збитком або втратою функціональності.

Низький рівень стійкості економіки України та визначені негативні тенденції її динаміки провокують нездатність системи протистояти негативним зовнішнім шокам, зокрема зумовленим поточною світовою фінансовою кризою, через відсутність фундаментальних передумов економічного зростання й орієнтацію на короточасні кон'юнктурні чинники.

Дотримання оптимальних, з точки зору зовнішньоекономічної безпеки, параметрів розвитку націо-

нальної економіки зумовлює необхідність цілеспрямованих заходів держави на покращення певних позицій країни в світогосподарській стратифікації при одночасному збалансуванні макроекономічних відтворювальних пропорцій, при яких створюються найбільш сприятливі умови для розвитку.

Системоутворюючими елементами стійкого розвитку економіки України, з огляду на високий ступінь її відкритості, є зовнішньоекономічні чинники – динаміка і обсяг зовнішнього боргу, динаміка і структура іноземного капіталу, товарна і географічна диверсифікованість експортно-імпортних потоків, технологічно-галузева структура національної економіки.

Аналіз тенденцій та дестабілізуючих чинників розвитку економіки України дозволив сформулювати пріоритетні напрями державної політики щодо забезпечення стійкості національної економіки в розрізі параметрів зовнішньоекономічної безпеки, а саме: зменшення залежності економіки країни від кон'юнктури зовнішніх ринків на основі переорієнтації на виробництво і експорт продукції з високим рівнем технологічної переробки; зростання ємності внутрішнього ринку за рахунок стимулювання сукупного попиту; підвищення рівня географічної і товарної диверсифікованості зовнішньої торгівлі; зниження рівня матеріаломісткості і енергоємності виробництва; ліквідація деформованої галузевої і технологічної структури виробництва; усунення дисбалансів банківської системи і залучення фінансового ресурсу банківської системи до структурних трансформацій національної економіки; зниження рівня зовнішньої заборгованості держави; забезпечення зовнішньої стабільності грошової одиниці та зниження рівня доларизації економіки. Підвищення рівня зовнішньоекономічної безпеки є невід'ємною складовою формування стійкості економіки України і має відбуватися з урахуванням комплексу вищезазначених факторів.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» (Наказ Мінекономрозвитку України від 29.10.2013 № 1277) / Документ v1277731-13, поточна редакція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>

2. Бачурин А. Основные условия устойчивости экономики // Экономист. – 1998. – № 11. – С.34–42.

3. Борщук Є. М. Ринкові механізми економіки стійкого розвитку / Є. М. Борщук // Регіональна економіка. – 2007. – № 1. – С.62–71.

4. Павловський М. Стійкість економічної системи – необхідна умова стратегії економічного і соціального розвитку України // Україна на порозі XXI століття: уроки реформ та стратегія розвитку. – Київ: НТУУ КПІ, 2001. – 340 с.

5. Бойко А.В. Стійкість національної економіки: теорія, методологія, практика: монографія / А.В. Бойко – Київ: Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2014. – 288 с.

6. Ходжаян А.О. Конкурентоспроможність національної економіки: сутність, методи оцінювання, сучасний стан / А.О.Ходжаян. – Ч.: Вертикаль. 2010. – 431 с.

7. World Competitiveness Yearbook 2010–2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.imd.ch/research/publications/wcy/index

8. World Development Indicators 2006–2017. The World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/indicator?display>

9. The Global Competitiveness Report 2018–2019. World Economic Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.weforum.org

10. Зовнішня торгівля товарами / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/

11. Статистика зовнішнього сектору України: Платіжний баланс України / Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=27033405>

12. Поважнюк С. Аграрная супер-страна или иллюзия роста | Экономическая правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2017/07/31/627430/>

13. The Debt Sustainability Framework for Low–Income Countries Introduction Last Updated: July 13, 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.imf.org/external/pubs/ft/dsa/lic.htm

14. Фінансовий сектор [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65833&cat_id=44578

References

1. Methodical recommendations for the calculation of the economic security level of Ukraine (Declaration of Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine from 29.10.2013 № 1277) / Document v1277731–13, current edition [Electronic recourse]. – Access mode: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>

2. A.Bachuryn. Basic conditions for the economic stability // Ekonomist.– 1998.– No. 11.– P.34–42.

3. Ye.M. Borshchuk. Market mechanisms of Sustainable Economy / Ye.M. Borshchuk // Rehional'na ekonomika. – 2007. – No. 1. – P.62–71.

4. M.Pavlovskyy. Sustainability of the economic system – a prerequisite for the strategy of economic and social development of Ukraine // Ukraine at the turn of the 21st century: lessons of reform and development strategy. – Kyiv: NTUU KPI, 2001. – 340 p.

5. A.V. Boyko. Sustainability of the national economy: theory, methodology, practice: monograph / A.V. Boyko – Kyiv: Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2014. – 288 p.

6. A.O. Khodzhaian. Competitiveness of the national economy: essence, methods of evaluation, current state / A.O.Khodzhaian. – CH.: Vertykal', 2010. – 431 s.

7. World Competitiveness Yearbook 2010–2018 [Electronic resource]. Access mode: www.imd.ch/research/publications/wcy/index

8. World Development Indicators 2006–2017. The World Bank [Electronic resource]. Access mode: <http://data.worldbank.org/indicator?display>

9. The Global Competitiveness Report 2018–2019. World Economic Forum [Electronic resource]. Access mode: www.weforum.org

10. Foreign trade in goods / State Statistics Service of Ukraine [Electronic resource]. Access mode: www.ukrstat.gov.ua/

11. Statistics of the external sector of Ukraine: Ukraine's Balance of Payments / National Bank of Ukraine [Electronic resource]. – Access mode: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=27033405>

12. Povazhnyuk S. Agrarian super–country or illusion of growth | Ekonomichna pravda [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2017/07/31/627430/>

13. The Debt Sustainability Framework for Low–Income Countries Introduction Last Updated: July 13, 2018 [Electronic recourse]. – Access mode: www.imf.org/external/pubs/ft/dsa/lic.htm

14. Financial sector [Electronic recourse]. – Access mode: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65833&cat_id=44578

Дані про автора

Ходжаян Аліна Олександрівна,

доктор економічних наук, професор, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ
e-mail: Alina_Khodzhaian@ukr.net

Данные об авторе**Ходжаян Алина Александровна,**

доктор экономических наук, профессор, Киевский национальный торгово-экономический университет, Киев
e-mail: Alina_Khodzhaian@ukr.net

Data about the author**Alina Khodzhaian,**

Doctor of Economics, Professor, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv
e-mail: Alina_Khodzhaian@ukr.net

УДК 336.71:336.744(477)

DOI:10.5281/zenodo.2555963

ГАВРИЛКО П.П.,
ЛАЛАКУЛИЧ М.Ю.,
ШЕЛЕМОН Л.М.

Вплив іноземного капіталу на банківську систему України

Предмет дослідження – вплив іноземного капіталу на банківську систему України.

Мета дослідження – дослідити вплив іноземного капіталу на фінансову стійкість банківської системи України.

Методи дослідження. У роботі використані діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення даних.

Результати роботи. У статті окреслено різні підходи щодо здійснення іноземного інвестування. Для обґрунтування механізму припливу іноземного капіталу в банківську систему України виділено переваги та недоліки цього процесу. Запропоновані заходи щодо забезпечення фінансової безпеки банківської системи України від необґрунтованого припливу іноземного капіталу.

Висновки. Результатами проведеного дослідження стали наступні висновки: ефективність присутності іноземного капіталу в банківській системі України прямо пов'язана з фінансовою безпекою банківської діяльності; запропоновані заходи щодо забезпечення фінансової безпеки банківської системи України від необґрунтованого припливу іноземного капіталу.

Ключові слова: іноземний капітал, банківська система, фінансова безпека, інвестиції, іноземні банки, фінансові ресурси, технології, конкуренція.

ГАВРИЛКО П.П.,
ЛАЛАКУЛИЧ М.Ю.,
ШЕЛЕМОН Л.М.

Влияние иностранного капитала на банковскую систему Украины

Предмет исследования – влияние иностранного капитала на банковскую систему Украины.

Цель исследования – исследовать влияние иностранного капитала на финансовую устойчивость банковской системы Украины.

Методы исследования. В работе использованы диалектический метод научного познания, метод анализа и синтеза, сравнительный метод, метод обобщения данных.

Результаты работы. В статье обозначены различные подходы в осуществлении иностранного инвестирования. Для обоснования механизма притока иностранного капитала в банковскую систему Украины выделены преимущества и недостатки этого процесса. Предложены меры по обеспечению финансовой безопасности банковской системы Украины от необоснованного притока иностранного капитала.

Выводы. Результатами проведенного исследования стали следующие выводы: эффективность присутствия иностранного капитала в банковской системе Украины напрямую связана с финансовой безопасностью банковской деятельности; предложены меры по обеспечению финансовой безопасности банковской системы Украины от необоснованного притока иностранного капитала.